Fred
(Frederik Bernhard)
1924 - 2009

IVi Frederik Bernhard

✳ 19-08-1924 te Amersfoort
x 14-03-1952 te Den Haag met Thérèse Annette Henriëtte Eijgenstein
† 27-09-2009 te Den Haag
¿ 02-10-2009 te Den Haag op Crematorium Ockenburgh

Tijdens het laatste deel van zijn vaders studieverlof werd hij op de P. Bothlaan 30 in Amersfoort geboren. Zijn eerste voornaam komt van de moeder van zijn moeder en de tweede voornaam van zijn vaders moeder. Vier maanden oud ging hij al mee op de boot naar Nederlands-Indië en afgezien van de twee verlofperioden in Holland heeft hij zijn hele jeugd en adolescentie daar doorgebracht. Dankzij zijn dagboek 1938-1945 dat hij voor zijn dochter Renée heeft geschreven, is over een deel van die periode meer bekend. Aangenomen mag worden dat hij in Yogya naar de fröbel- en lagere school en in Madiun naar de lagere school en hbs ging. De foto's uit die tijd tonen een beeld van ruimte en een behoorlijke mate van wooncomfort en zo beschrijft hij het zelf ook:

Hoe anders was ik dat gewend in de voorafgaande Indische jaren: onze eetkamer in Madioen was een feestzaal gelijk met open deuren en ramen naar de tuin. De eettafel, groot genoeg voor tien, stond altijd vol met heerlijke gerechten. Nee, dat pension vond ik maar niets. Mijn slaapkamertje was op de bovenste verdieping. Het was er ijskoud en er was geen stromend water. De lampetkan, die keurig klaar stond voor mijn ochtendtoilet had dikwijls een dun ijslaagje. Ook dat was heel anders dan in Indië!

Tijdens het verlof in 1938 ontdekte hij in de lessen van mevrouw De Bruyn-Ouboter zijn wiskundige aanleg wat resulteerde in een 9 op zijn rapport. Aan het eind van het verlof kreeg zijn vader te horen dat hij tot gouverneur van Yogyakarta benoemd was.

Het leven voor een puber van bijna 15 jaar was in 1939 en later in het luxueuze gouverneurspaleis een paradijs met een eigen hobbykamer, oorlogje spelen in de tuin en een pendopo waar je kon rolschaatsen, fietsen of tennissen. In de hobbykamer nam Fred chemische proeven en wist een "bommetje" tot ontploffing te brengen. Een concertpianist bleek hij niet te zijn, maar wel blonk hij uit in wiskunde, voor de proefwerken haalde hij een negen of tien. In lichamelijke opvoeding faalde Fred jammerlijk en volgens hem had dat ook direct gevolg in het gebrek aan aandacht van leuke meisjes voor hem. Op school werd hij zich ook bewust van de informele, maar onmiskenbare segregatie tussen Nederlandse, Javaanse en Chinese leerlingen. Een keerpunt in zijn contacten met meisjes kwam, toen hij voorzitter van de leerlingenvereniging werd en meespeelde in een uitvoering tijdens het schoolfeest van 17 oktober 1940. Na de uitvoering danste hij heel vaak met een meisje met twee vlechten, de dochter van de commandant van het garnizoen van de sultan, Threes Eijgenstein. Daarna wachtte hij haar buiten het paleis steeds op en fietste ze samen naar school. Ook in de pauzes waren ze

samen en later bracht Fred haar naar huis. Op school werden ze als stel geaccepteerd en veel jongens waren volgens Fred jaloers op hem. Op 23 april 1942 , in het huis aan de Kroonprinslaan, beloofden Threes en Fred elkaar na de oorlog te trouwen.
De ontberingen van de Japanse bezetting heeft hij uitgebreid in zijn dagboek beschreven, volstaan kan worden met daarnaar te verwijzen. In januari 1946 kon hij als werkend passagier, hulpje in de bakkerij, met de “Boissevain” naar Nederland vertrekken.
In Den Haag pakte Fred de draad weer op , hij behaalde de akten K1 en K5 en hij ontmoette Threes weer, die de Japanse bezetting ook overleefd had. In 1948 verloofden zij zich en vier jaar later losten zij hun huwelijksbelofte uit Yogya in. Hij werkte toen al bij de Nationale Nederlanden, maar in augustus 1952 werd hij leraar wiskunde bij het Tweede Vrijzinnig Christelijk Lyceum in Den Haag. Threes had daarvoor van 1948 tot haar huwelijk al een baan als bibliothecaresse bij het Centraal Planbureau gehad. Tussen 1953 en 1959 werden hun drie kinderen geboren: Valentine, Frederik Bernard en Renée Lucienne.

Freds tolerantie en respect voor ieders persoonlijkheid pasten goed in de vrijzinnig-christelijke uitgangspunten en daarom werd hij op voorstel van de scheidende rector in 1967 diens opvolger.Daarmee ging hij tegelijk met de school een heel moeilijke periode tegemoet. De schaalvergroting in het voortgezet onderwijs kondigde zich aan werd met de Mammoetwet in 1968 een feit. Het 2e VCL werd een categoraal lyceum en mocht geen havo-afdeling oprichten. Een noodgreep, de fusie met een voormalige mulo-school in 1970, leek eerst soelaas te bieden met een stijging van het aantal leerlingen. Na 1976 ging het echter weer bergafwaarts en in 1979 waren er al minder dan 400 leerlingen. Ook Fred had later zijn twijfels over de zin van de fusie in 1970, maar het tij was onherroepelijk gekeerd. Wat restte was een fusie in 1981 met het openbare Hugo de Groot College tot het Segbroekcollege, waarvan Fred korte tijd plaatsvervangend rector werd. In 1981 ging hij met vervroegd pensioen.

Maar toen kreeg hij de ruimte om een oude wens uit Yogya te vervullen:
Gedurende de siësta na de warme maaltijd om 13.00 uur (’s avonds aten wij brood) kon je mij in de zitkamer vinden bij al die boeken. Ik bestudeerde niet alleen de Duizend-en-een-nacht, maar ook de duizend en één reproducties van schilderijen, die in vele in leer gebonden boeken te vinden waren: het Louvre, de Tate Gallery, de Pinacotheek van München, Sint Petersburg, Madrid, Florence, dat was er allemaal te vinden. Het was daar, in die zitkamer, dat bij mij de wens geboren werd om eens, later, zelf te schilderen.
Hij nam les bij Poen de Wijs en ging in een eigen atelier, eerst aan de Escamplaan, later aan huis werken. Hij schilderde met model en stadsgezichten en gaf ook les. Hij nam deel aan exposities en verkocht veel.
In 2001 kregen hij en Threes met het treurige overlijden van hun oudste dochter Valentine te maken.Acht jaar later stierf Fred. Threes is ook nu nog remedial teacher, waartoe zij in 1979 een opleiding volgde.

Een jeugd in Indië 1924-1946

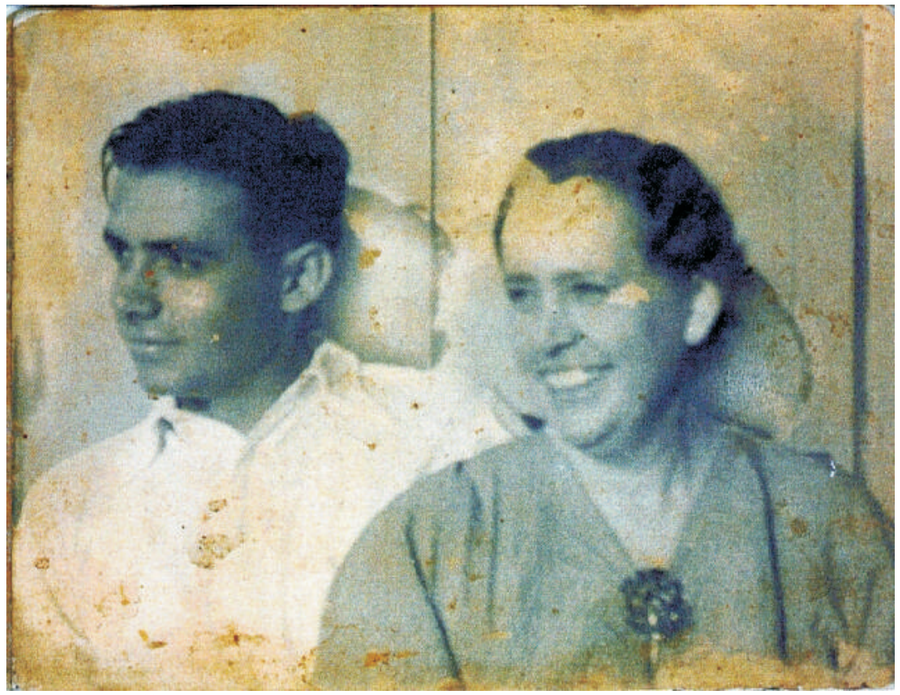

Yogya, verm. vlak voor de oorlog

1946 Den Haag Threes net uit Indonesië

Verloving en huwelijk

Valentine
Fred jr.
Renée

De kinderen 1954-1959

Haags Genootschap Leerschool

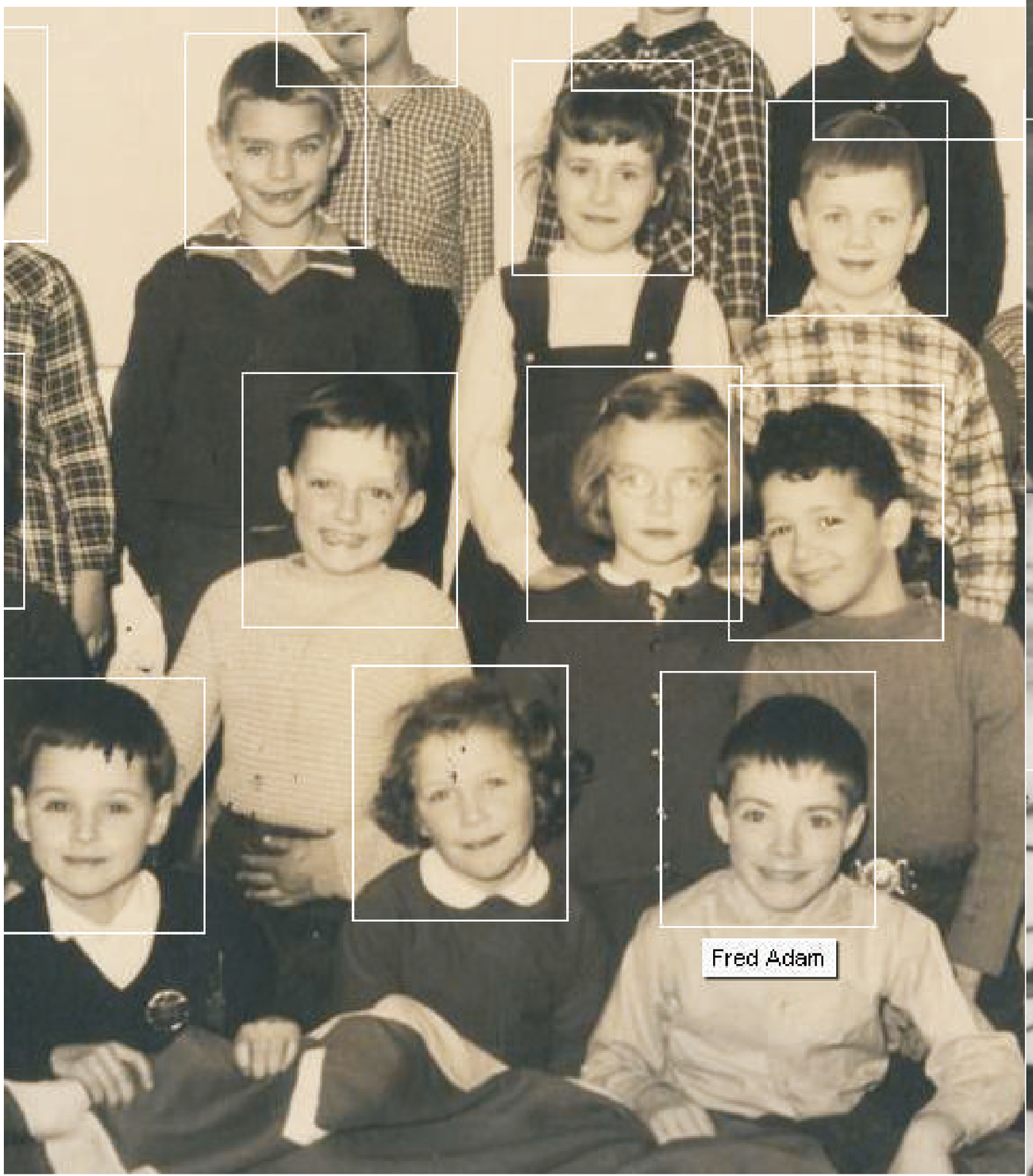

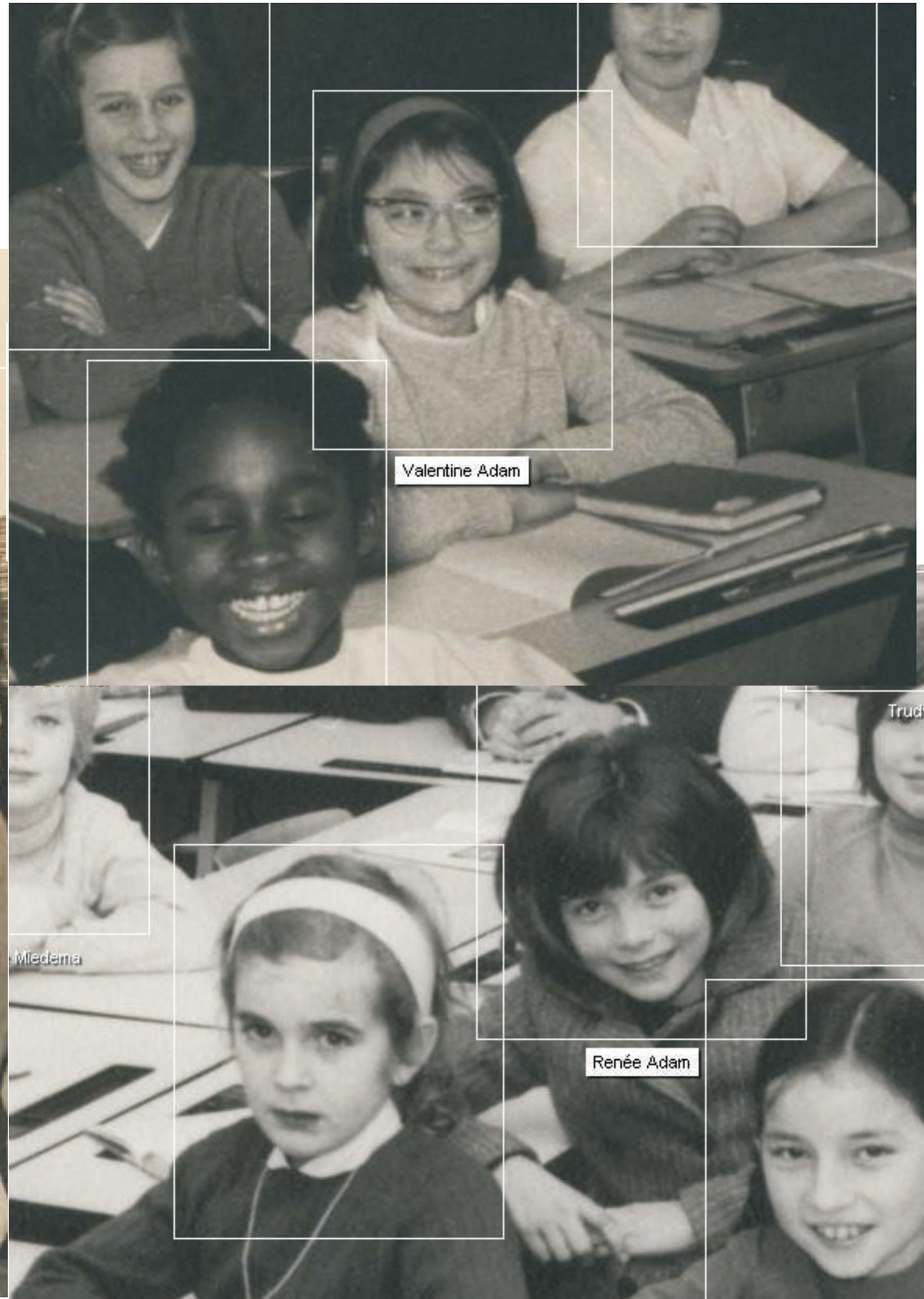

"The happy family" vakantie Vaux 1961

HET 2E VCL
GOUDSBLOEMLAAN 131

VOORLICHTINGSBIJEENKOMSTEN VOOR OUDERS :

16	januari	20 uur
13	februari	20 uur
21	maart	20 uur

OPEN DAG (voor leerlingen):

8 februari 15.30 uur

Op voorstel van de scheidende rector werd F.B. Adam tot zijn opvolger benoemd. Fred Adam was sinds 1952 als docent wiskunde aan het Tweede VCL verbonden. Ter voorbereiding op zijn nieuwe taak voerde hij dagelijks besprekingen met Kazemier tijdens diens laatste jaar als rector. Van Adam was bekend, dat hij vrijzinnig-christelijke uitgangspunten als tolerantie en respect voor ieders persoonlijkheid hoog in het vaandel voerde.

Dr. G. Kazemier neemt afscheid als rector van het Tweede VCL

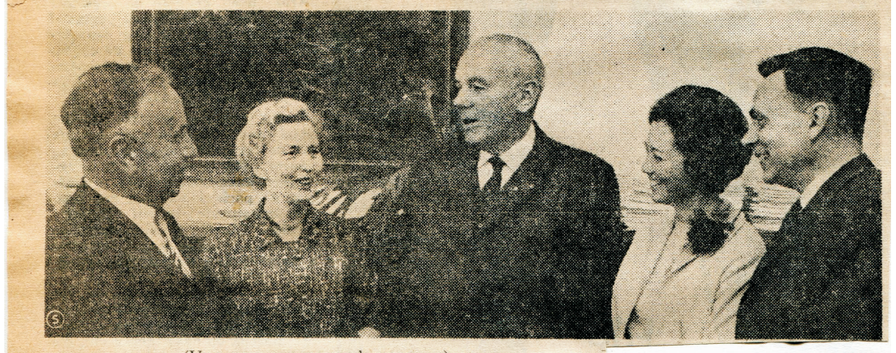

● Hartelijk afscheid van de rector van het Tweede VCL dr. G. Kazemier. Van links naar rechts dr. ir. J. E. Carrière, voorzitter van het schoolbestuur, mevrouw en dr. G. Kazemier, en mevr. en de heer F. B. Adam, de nieuwe rector van dit lyceum.

(Van een onzer verslaggevers)

„De leerling was voor u geen naam met een cijfer erachter en dan nog een levensgroot vraagteken. U wist hem te vinden in vreugde en in verdriet en ook als er iets mis ging". Dit zei wethouder drs. H. J. Wilzen gistermiddag in de feestelijk versierde aula ter gelegenheid van het afscheid van dr. G. Kazemier, rector van het Tweede Vrijzinnig-Christelijk Lyceum in Den Haag.

Vele vertegenwoordigers uit de onderwijssector, vrienden en oud-leerlingen gaven door hun aanwezigheid blijk van de waardering, die zij voor de heer Kazemier, sinds 1944 rector van het 2e VCL, hebben. De heer Kazemier, die wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van dit bekende Haagse lyceum afscheid moest nemen, is benoemd tot rector van de School voor Taal- en Letterkunde en blijft dus voor het Haagse onderwijs behouden.

Na wethouder Wilzen spraken drs. B. J. Westerhof, inspecteur van het onderwijs: dr. ir. J. E. Carrière, voorzitter van het 2e VCL; prof. dr. F. Loonstra, voorzitter van het Curatorium; drs. J. Braber, directeur HBS Waldeck (als vertegenwoordiger van de Haagse scholen); drs. W. G. Noordegraaf, rector van het 1e V.C.L., en ververtegenwoordigers van leerlingen, oud-leerlingen, ouders en docenten.

Aan de scheidende rector en zijn vrouw zijn verschillende geschenken aangeboden, o.m. een reis naar Griekenland.

Na het officiële gedeelte is een drukbezochte receptie gehouden, waar velen de heer Kazemier de hand kwamen drukken. Tot nieuwe rector van het 2e VCL is benoemd, de heer Adam. Deze was reeds als docent aan het lyceum

De fusie leek de beoogde effecten op te leveren, omdat vanaf 1970 het leerlingenaantal jaarlijks een flinke groei doormaakte. Had dit de vijftien voorafgaande jaren een stabiel aantal van zo'n 500 leerlingen te zien gegeven, in 1970 sprong dit naar boven de 600 om tot en met 1975 geleidelijk door te groeien tot bijna 750.
Vanaf 1976 daalde het leerlingenaantal jaarlijks echter zo fors, dat het al in 1979 onder de 400 was geraakt. Getalsmatig was er derhalve geen sprake van een evenwichtige situatie op het Tweede VCL na de fusie met de Exlostraat. Daarentegen kenmerkten de jaren tot 1970 zich door gestage groei tot stabiliteit (zie bijlage 1). Achteraf heeft ook Fred Adam zijn twijfels: 'Die hele fusie met de mavo, het is heel goed mogelijk dat we wel hadden overleefd als we dat niet gedaan hadden. We hadden een mavo en een vwo en dat was een ongelukkige oplossing. [...] Maar die 700 leerlingen. Je dacht in je onnozelheid: "ik moet groeien, want straks gaat het leerlingenaantal naar beneden en dan kan ik beter nu op 700 staan". Het aantal leerlingen in de stad werd minder. Dus iedereen zat 'm te knijpen. Je dacht: "ik kan beter groot zijn". Dat had ik misschien toch niet moeten doen, want daardoor kwam er een soort rommeligheid'.[29]

Onderwijskundige veranderingen
Een jaar na Kazemiers vertrek sneuvelde het daltononderwijs. Over dit door hem voorgesta-

Prof. dr. J. Tinbergen houdt lezing over jeugd, school en toekomst

Boeiend lustrumprogramma Eerste en Tweede V.C.L.

De rectoren van het Eerste en Tweede Vrijzinnig Christelijke Lyceum, drs. W. G. Noordegraaf (links) en de heer F. B. Adam.

(Van een onzer verslaggevers)

DEN HAAG — „Toen de school werd opgericht had de vrijzinnigheid meer een programmatisch karakter dan tegenwoordig. Het karakter was — en is — in christelijke zin niet dogmatisch te zijn". Drs. W. G. Noordegraaf, rector van het Eerste Vrijzinnig Christelijke Lyceum aan de Van Stolkweg heeft een drukke periode voor de boeg, want zijn school bestond gisteren — 3 september — officieel veertig jaar. De jubileumviering is uitgesteld tot volgende maand.

Tegelijkertijd met dit jubileum valt het vijfde lustrum van het Tweede Vrijzinnig Christelijke Lyceum aan de Goudsbloemlaan. Deze school ging 25 jaar geleden van start op Dolle Dinsdag. Volgens de heer F. B. Adam, rector van het 2e V.C.L. werken beide scholen nauw met elkaar samen.

Momenteel hebben beide scholen samen 1040 leerlingen: 507 op het 1e V.C.L. en 536 op het 2e V.C.L. „De laatste jaren is het aanbod van leerlingen constant gebleven, aldus drs. Noordegraaf. Hij onderstreept dat op beide scholen de persoonlijke bena-

gehouden waarbij de leerlingen werden ingedeeld in groepjes die de taak kregen een opdracht zo goed mogelijk uit te voeren. Een groep kreeg bijv. de opdracht een gevonden document te onderzoeken. Een andere groep werd opgedragen een „rapport" op te stellen over de medezeggenschap van de scholier in het beleid van de school.

Op het 1e V.C.L. gaat deze ontwikkeling via de schoolvereniging. Drs. Noordegraaf merkte op dat van deze zijde een verlangen ontstond naar meer informatie en nauwer contact tussen leraren en leerlingen. Thans zijn verschillende discussie-groepen actief met deze zaken bezig.

FESTIVITEITEN

De festiviteiten ter gelegenheid van de lustra vallen gedeeltelijk samen. Op 9 oktober 's morgens om tien uur wordt de „Bestuursdag" geopend waarbij de oprichting van de scholen plechtig wordt herdacht.

Deputaties van de leerlingen zullen daarbij aanwezig zijn (aula 1e V.C.L.) Oud-curator van het 2e V.C.L. prof. dr. J. Tinbergen zal een lezing houden over de jeugd, de school en de toekomst. Voorts zal de violist Th. Magyar musiceren en een koor zal optreden bestaande uit leerlingen en docenten. Oud-leerling René Rakier, organist van de Duinzichtkerk zal een zelfgemaakte compositie uitvoeren, waarin Nederlandse volksliederen zijn verwerkt. Op 10 oktober wordt een gemeenschappelijke sportdag van de lycea en de MAVO-school van het Haagsch Genootschap gehouden (die vijftig jaar bestaat) in de sporthal De Vliegermolen in Voorburg. Tijdens een thé-dansant zullen de prijzen worden uitgereikt.

LOEVESTEIN

Het 1e V.C.L. gaat op 17 oktober alleen verder met de festiviteiten met een leerlingendag naar Slot Loevestein bij Gorkum. De leerlingen zetten een middeleeuwse kermis op en „verwijlen" daar in gekostumeerde kleding uit dezelfde tijd. 's Avonds is er een slotfeest in de kasteelzalen met kaarslicht en een middeleeuws souper. Zaterdag 1 november is er een reünie voor de oud-leerlingen in de school die onder meer lessen kunnen bijwonen van oud-docenten en docenten.

Het feestprogramma van het 2e V.C.L. is wat gematigder. Op 18 oktober komen de oud-leerlingen bijeen in de school. Na de lunch volgt dan een feestavond met cabaret. Op 5 en 6 november komen de docenten met een modern humoristisch stuk en 8 november wordt het slotbal gehouden in de school.

Voorts zal ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het 1e

ERGEN
UGD
LES

heeft van-
st ter gele-
ustrum van
fde lustrum
rede gehou-
en maat-
De hoogle-
mmelijk tot

Threes lerares aan de Johanna Westermanschool

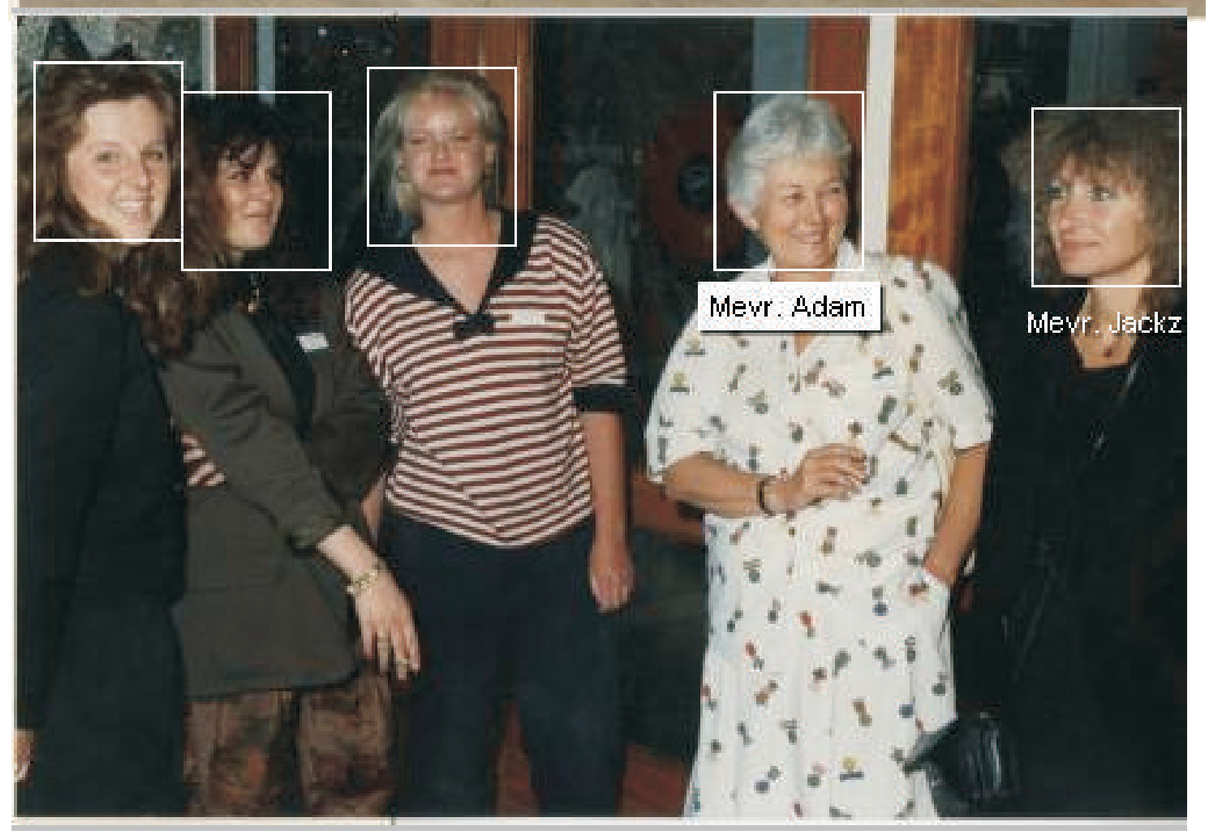

Een oude liefde
een nieuw beroep

janneke stevens
schilderijen

Schilderen is mijn lust en mijn leven, en ik ben een echte fijnschilder. Al zolang als ik me kan herinneren ben ik bezig geweest met tekenen en schilderen. Mijn eerste leraar Fred Adam hielp me mijn aquarelleertechniek te verfijnen en begeleidde me bij het schilderen van naakten. Jarenlang heb ik tevens honderden kinderportretten in opdracht vervaardigd.

tentoonstelling
HEDENDAAGS HAAGS
stadsgezichten door 9 amateur-kunstenaars

GROTE KERK
3 juli – 21 augustus 1982
geopend: maandag – zaterdag 11.00-16.00 uur